

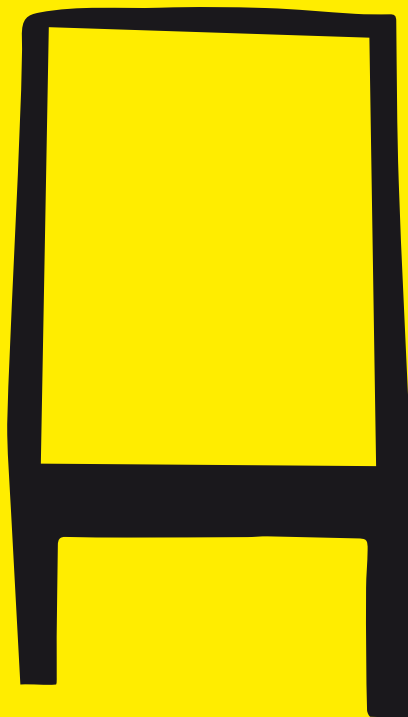
LA VITRINA

NÚM. 37

PUBLICACIÓ TRIMESTRAL DE LA
BIBLIOTECA VÍCTOR BALAGUER

ELS QUADERNS KODAK D'E.C. RICART
Qui no té memòria, cal que tingui estilogràfica

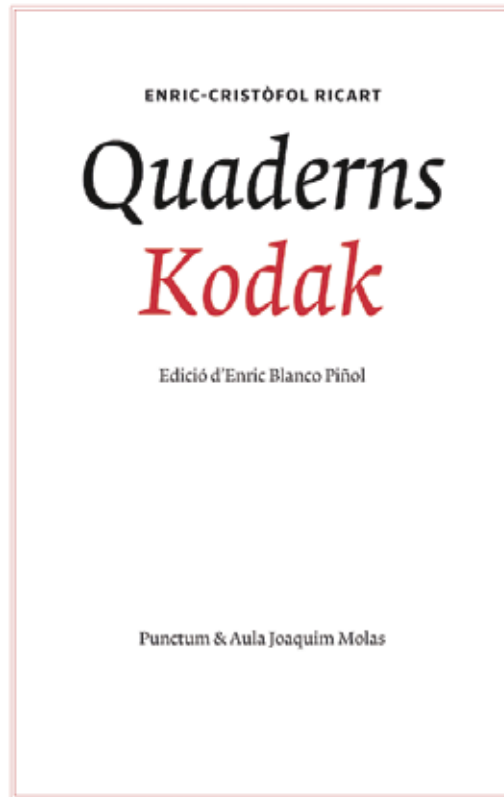
Mostra d'obres del fons de la Biblioteca Víctor Balaguer
relacionades amb Enric Cristòfol Ricart i els seus
quaderns Kodak

ESTIU 2020

...

LA VITRINA

Coberta de l'obra *Quaderns Kodak* (Punctum & Aula Joaquim Molas, 2020), edició d'Enric Blanco Piñol.

ELS QUADERNS KODAK D'E.C. RICART

•••

ELS QUADERNS KODAK D'E.C. RICART

Qui no té memòria, cal que tingui estilogràfica

Aquesta Vitrina s'emmarca en la recent edició del diari íntim del pintor i gravador E.C. Ricart, feta per Enric Blanco Piñol i publicada per l'editorial Punctum i l'Aula Joaquim Molas. Aquesta edició es va presentar a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer el passat 16 de juliol i és el resultat de la tesi doctoral d'Enric Blanco, «Quaderns Kodak, d'E.-C. Ricart: edició i estudi», dirigida per Josep Murgades.

Es coneixen amb el nom de Kodak, les sis llibretes de notes on E.C. Ricart hi va escriure els seus pensaments i les seves reflexions des del març de 1922 fins al juliol de 1956. Aquests manuscrits formen part del fons de la Biblioteca Museu. Juntament amb aquestes llibretes, es conserva la que conté les notes que hi va escriure Ricart durant la seva estada a París entre els anys 1920 i 1922, la qual va inspirar els quaderns Kodak.

LA VITRINA

Retrat d'Enric C. Ricart, dibuixat per Martí Torrents Brunet (1960). BMVB: CLF 13/3.2.

ELS QUADERNS KODAK D'E.C. RICART

...

ENRIC CRISTÒFOL RICART

Enric Cristòfol Ricart i Nin va néixer a Vilanova i la Geltrú el 2 de novembre de 1893. Era fill de Josep Francesc Ricart i Marrugat i de Dolors Nin i Ricart. Desenvolupà les disciplines artístiques de la pintura, el gravat i el dibuix, identificant-se plenament amb el moviment noucentista. Hi ha obra pictòrica seva en diferents col·leccions particulars i una mostra a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer. Ricart era home de vida metòdica i ordenada.

Visqué una infància difícil degut a la seva salut malaltissa i delicada. Ja de ben petit, va mostrar el seu interès pel dibuix, però fou més endavant quan se li reconegueren unes notables aptituds artístiques. Aquest darrer fet, sumat a uns mals resultats acadèmics a l'Escola Industrial de Vilanova, desencadenà que el seu pare l'inscrigués a l'Escola d'Art de

LA VITRINA

Francesc d'Assís Galí i Fabra. Hi començà els estudis de pintura l'octubre de 1911. L'any 1913, mentre n'era alumne, es desvetllà en Ricart el desig de pintar, el qual no es va materialitzar a causa del seu primer viatge a Itàlia, el gener de 1914.

A Florència, va trobar-se amb Rafael Sala, amb qui freqüentà l'acadèmia Lliure Viale Milton i visità museus, esglésies, palaus, convents... Fou en aquesta ciutat on confirmà definitivament la seva vocació artística.

Durant aquest primer viatge a Itàlia, va fer una breu estada a Venècia, atret per la calma i la sumptuositat dels seus palaus.

L'estiu de 1914, Ricart tornava a ser a Vilanova, on continuà les classes amb el mestre Galí, aleshores a l'Escola dels Bells Oficis. Amb Rafael Sala, s'afegí a la tertúlia formada per vilanovins de renom (Alexandre de Cabanyes, Huarte, Francesc Gumà, Josep F. Ràfols, els germans Oliva, Damià Torrents i Miquel Ferrà).

D'aquesta tertúlia nasqué el 1915 la revista *Themis*, on Ricart publicà els seus primers gravats. Aquell any, l'artista vilanoví compartí taller a Barcelona, al carrer Baix de sant Pere, amb Joan Miró.

Retrat de Joan Miró (1916). Obra d'Enric C. Ricart. Fundació Miró, Barcelona.

Ricart exposà per primera vegada el gener de 1917. Fou a les Galeries Dalmau del carrer de la Portaferrissa. Hi dugué olis, dibuixos, gouaches, boixos i linòleums. El mateix any, viatjà a Mallorca, engrescat per Miquel Ferrà. Hi va fer molts dibuixos i dues pintures de Dejà.

Dels artistes que hi havia a l'entorn de la revista *Themis*, en sortí, després de la Primera Guerra Mundial, el que és coneix amb el nom d'Escola de Vilanova, la qual acabà convertint-se, el 1918, en l'Agrupació Courbet. Segons Francesc Xavier Puig Rovira a la seva obra *Diccionari biogràfic de Vilanova i la Geltrú* (Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, 2003), alguns crítics de l'època escrivien que l'Escola de Vilanova estava formada pels pintors Enric C. Ricart, Joan Miró i Rafael Sala. L'hivern de 1920, Ricart viatjà a París, on va conèixer Félix Fénélon, director de l'editorial La Sirène, qui li encarregà la il·lustració amb gravats al boix de l'obra *Carmen* de Prosper Mérimée, la qual però no arribà a ser publicada. Tornà diverses vegades a París i realitzà diferents viatges, de curta estada, a Londres, a Madrid i a Sevilla.

Marca de l'Agrupació Courbet (1918).
BMVB: CL Ric (Pro) I (48).

LA VITRINA

Inauguració de la sala Santiago Marco al Foment Vilanoví (17 de juny de 1951). Acompanyen a Ricart, entre d'altres: Alexandre de Cabanyes, Salvador Massana i Armand Cardona. BMVB: CLF 12/6.5.

Gravat de Ricart per a l'obra *The comedies histories & tragedies of William Shakespeare. Antony and Cleopatra* (The Limited Editions Club, 1939). BMVB: CL Ric (Pro) I (588).

LA VITRINA

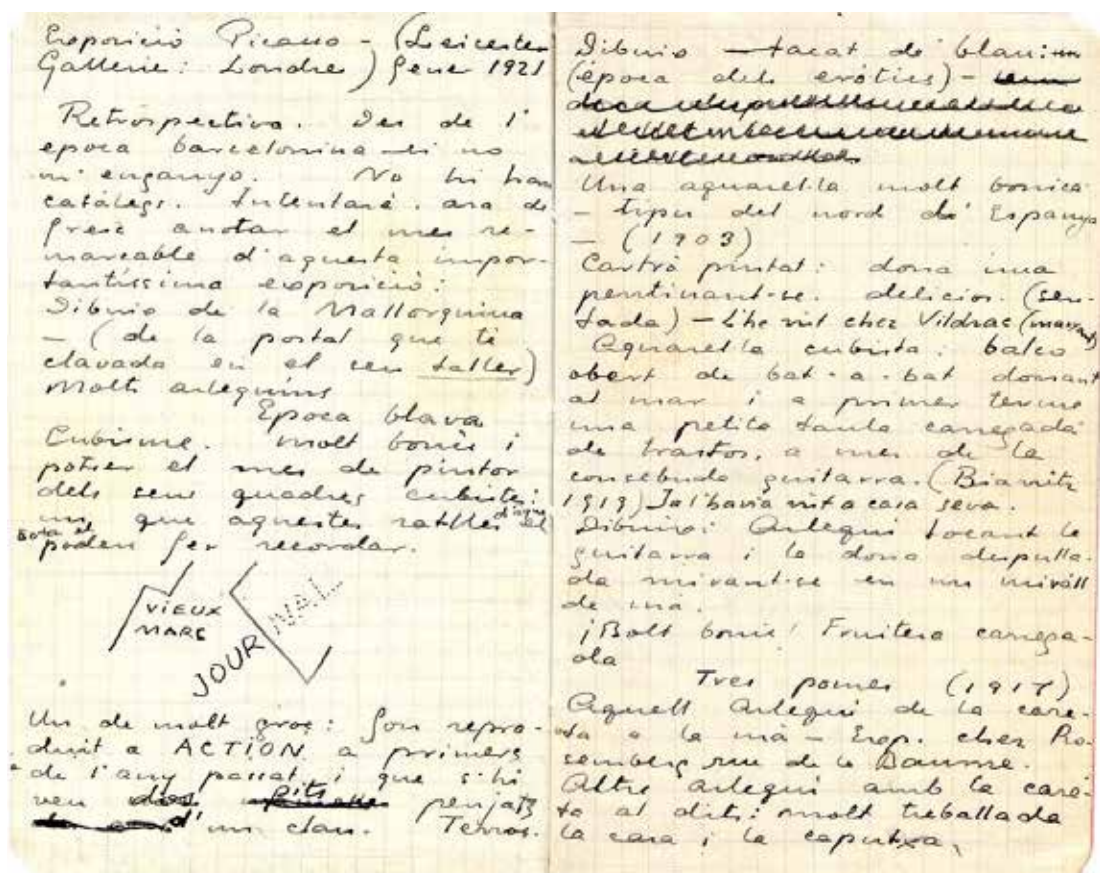
El 1926, Ricart s'establí definitivament a Vilanova, on desenvolupà el seu dia a dia gravant, pintant, dibuixant... Vivia a la casa familiar de la Rambla i col·laborava sempre que se li demanava en la vida cultural vilanovina. En aquells anys començà una gran amistat amb el pintor Joaquim Mir.

La Guerra Civil el trasbalsà. Durant el conflicte bèl·lic, escriví les seves memòries com a distracció de tot el que passava al seu voltant. Acabada la guerra, participà en exposicions col·lectives, de la mà d'Eugeni d'Ors, i entrà a formar part de l'Acadèmia del Far de Sant Cristòfol.

Des de llavors fins a la seva mort prematura, Ricart visqué allunyat d'una part important de la vida social de la ciutat i de les noves tendències artístiques, molt diferents del seu concepte de l'art. Va morir l'11 de març de 1960 després d'una operació de ronyó.

LA VITRINA

Fulls de la llibreta de notes sobre l'estada que Ricart va fer a París entre els anys 1920 i 1922. Fons BMVB.

ELS QUADERNS KODAK

Com dèiem al preàmbul, el conjunt dels quaderns Kodak està format per sis llibretes, cadascuna de les quals conté els següents períodes:

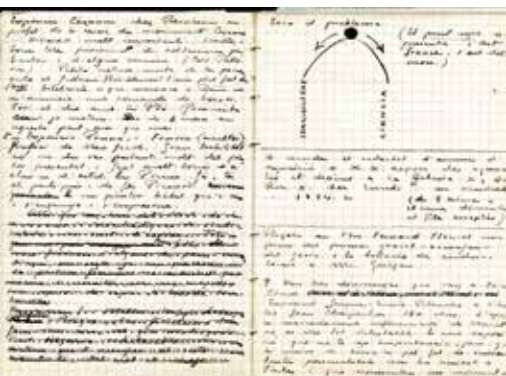
- Primera: març 1922 – gener 1923
- Segona: gener – setembre 1923
- Tercera: octubre 1923 – febrer 1925
- Quarta: febrer 1925 – setembre 1926
- Cinquena: octubre 1926 – desembre 1928
- Sisena: gener 1929 – juliol 1956

Les acompanya la llibreta on Ricart va escriure diverses notes sobre la seva estada a París entre els anys 1920 i 1922. Aquesta llibreta va inspirar la redacció dels quaderns Kodak. Al principi de la primera llibreta, Enric Cristòfol Ricart fa una declaració d'intencions, l'abril de 1922, del què serà allò que

LA VITRINA

acaba de començar: «Això no és pas per als altres, és únicament per a mi. Qui no té memòria cal que tingui estilogràfica i jo, pobre desmemoriat, necessito aquest recurs si vull recordar de pe a pa el que m'interessa.»

Enric Blanco Piñol, editor literari de l'obra *Quaderns Kodak* (Punctum & Aula Joaquim Molas, 2020), defineix què són i què volen ser els quaderns –que van més enllà de ser un simple recull de fets personals i col·lectius- a l'abstract sobre la seva tesi doctoral: «Efectivament, els Quaderns Kodak es poden entendre com una crònica de l'art català coetani de Ricart, d'una banda, i com a acte performatiu, de l'altra, susceptible de ser llegit des de la literatura. A banda d'un document més o menys històric, doncs, es tracta de l'espai de la figuració d'un jo complex, canviant, que es rellegeix, amb una mirada penetrant i irònica sobre les coses, en una posició fronterera quant als gèneres i quant a la mateixa literatura. El diari s'alimenta d'una poètica explícita que molts cops nega la possibilitat de servir-se'n, segons una idea de la literatura com a artifici i segons un projecte d'escriptura —una màscara— "natural" i autodirigida. En qualsevol cas, aquesta poètica explícita és el revers d'una altra poètica, implícita, que emana de la mateixa textualitat; [...] ambdues són

Full de la tercera llibreta dels Quaderns Kodak, corresponent al període comprès entre l'octubre de 1923 i el febrer de 1925. Fons BMVB.

inalienablement literàries.» Web *Tesis Doctorals en Xarxa, de la Universitat de Barcelona*.

Oriol Pi de Cabanyes i Teresa Costa-Gramunt descriuen també a les respectives obres, *Enric-C. Ricart i el noucentisme* (Lunweg, 2007) i *Enric-Cristòfol Ricart i Nin: 1893-1960* (Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, 2003), els quaderns Kodak.

Oriol Pi de Cabanyes, al capítol XI, «La guerra: un abans i un després», de la seva obra abans mencionada, recull el perquè del nom Kodak i el tipus de contingut que podem trobar als quaderns: «Durant la guerra, a més a més, continua omplint de reflexions personals les que ell anomena llibretes Kodak –pel que tenen d’instantànies gairebé de càmera fotogràfica- que havia començat pel març del 1922, després d’haver fullejat unes notes preses en la seva estada a París. Es tracta d’anotar sense ser sistemàtic ni explícit les coses que li calia recordar –entrades i sortides de correspondència, impressions personals, activitats, visites, preus de compra i de venda, etc.-. Són un calaix de sastre amb retalls manuscrits molt diversos, però que sovint ofereixen motius d’interès».

Terme Kodak, escrit per Ricart a la primera llibreta (març 1922 – gener 1923). Fons BMVB.

LA VITRINA

Full de la sisena llibreta (gener 1929 – juliol 1956) on Ricart recull l'esclat de la Guerra Civil. Fons BMVB.

Full de la sisena llibreta (gener 1929 – juliol 1956) amb anotacions corresponents al mes de juny de 1940. Fons BMVB.

LA VITRINA

Teresa Costa-Gramunt, per la seva banda, posa en valor la utilitat dels quaderns quan escriu: «L'interès dels Kodak (que Ricart anomenava llibre de la sinceritat) és fonamental, ja que la seva obra més acabada, les seves *Memòries* (les excel·lents pàgines escrites en l'època fosca i tràgica de la guerra civil), beu directament d'aquelles fonts. Molt del què sabem de la seva biografia, de la seva estètica i del seu pensament, procedeix d'aquest cabal descriptiu, impressionista i reflexiu.».

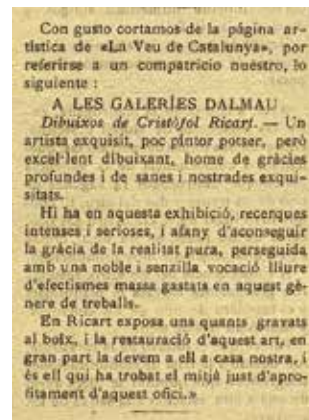
Finalment, és també Teresa Costa-Gramunt qui recull una altra vàlua dels Kodak, la de ser una mostra d'un Ricart "escriptor": «L'activitat escriptural d'Enric Cristòfol Ricart és deutora de les moltes cartes que va escriure (sobretot al seu amic de l'ànima, J.F. Ràfols) i de la minuciosa anotació dels esdeveniments quotidians (amb les seves corresponents reflexions) en aquesta mena de diari ininterromput que són els quaderns Kodak (que es conserven en el llegat que els seus hereus van donar a la Biblioteca-Museu Balaguer). Al·ludint, sens dubte, a la idea d'instantànies, molt visuals, com correspon a un artista plàstic.».

PER A SABER-NE MÉS:

Si voleu tenir més informació sobre la figura d'Enric C. Ricart, podeu consultar la següent mostra d'obres, que formen part del fons bibliogràfic de la Biblioteca Museu.

«A les Galeries Dalmau», dins *Diario de Villanueva y Geltrú*, 23 desembre 1920.
BMVB: Diari de Vilanova

Altisent, Agustí. «E.-C. Ricart, xilógrafo catalán: 1893-1960», dins *Sonderdruck aus dem Gutenberg, Jahrbuch* 1962.
BMVB: CL 21/6.16

Barcelona. Ajuntament. *Exposició d'art: catàleg il·lustrat 1919*. Barcelona: Oliva de Vilanova, Impressor, 1919.
BMVB: 17 CL Oli (1919 EXP)

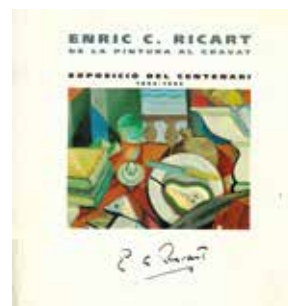
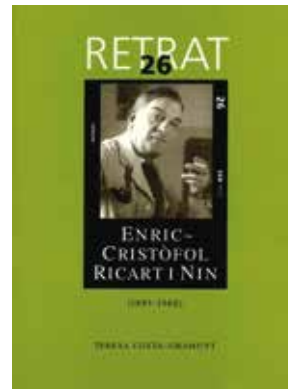
LA VITRINA

Bassa Armengol, Manuel; Asociación de Exlibristas de Barcelona. «E.C. Ricart: gravador», dins *Asociación de Exlibristas: circular para nuestros asociados, núm. 19, junio 1960*. BMVB: CL 21/6.8

Bocanegra Marcos, Maria Dolors. «Jujol i Ricart: els vitralls de Sant Antoni Abat de Vilanova i la Geltrú», dins *Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer*, 2011. BMVB: CLR Reserva
BMVB: CL 21/6.8

Borràs, Maria Lluïsa. *Enric C. Ricart: de la pintura al gravat: exposició del centenari 1893-1993*. Vilanova i la Geltrú: Organisme Autònom Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, 1993.
BMVB: BOR Enr

Costa-Gramunt, Teresa. *Enric-Cristòfol Ricart i Nin: 1893-1960*. Vilanova i la Geltrú: Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, 2003.
BMVB: CL 9/36.8

LA VITRINA

Bocanegra Marcos, Maria Dolors. «Jujol i Ricart: els vitralls de Sant Antoni Abat de Vilanova i la Geltrú», dins *Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer*, 2011. BMVB: CLR Reserva
BMVB: CL 21/6.8

El tema báquico en las xilografías de E.-C. Ricart. [Vilafranca del Penedès]: Dionysos, 1959.
BMVB: TEM, 3 CL Ric (Tem), 14 G 2282
BMVB: CL 21/6.8

«Enric-C. Ricart exposa dinou pintures a l'oli a l'antiga Sala Parés, del 30 d'octubre al 12 de novembre de 1926».
Barcelona: Oliva de Vilanova, [1926].
BMVB: Mz 1 C/22 CL Oli (1926 ENR)

Fontbona, Francesc; Biblioteca de Catalunya. *La xilografia a Catalunya entre 1800 i 1923.* Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1992.
BMVB: FON Xil (G)
BMVB: CL 21/6.8

García Miñor, Antonio. *Xilografía y xilógrafos de ayer y de hoy.* [Oviedo]: Instituto de Estudios Asturianos, 1957.
BMVB: GAR Xil

Giralt-Miracle, Daniel. *Ex-libristes catalans: una selecció d'obra original dels més significatius ex-libristes catalans.* Barcelona: Caixa de Barcelona, DL 1980.
BMVB: FG/868

LA VITRINA

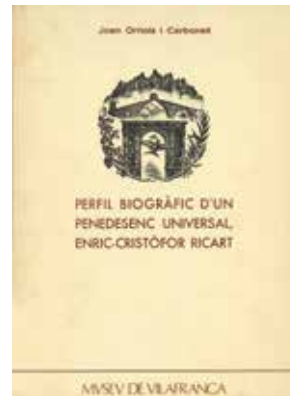
Marzal Ortiz, Miquel; Míriam Albà Pujol. «E.C. Ricart: l'empremta de les aigües sedoses i daurades de la fusta de boix», dins *Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer*, 2010.
BMVB: CLR Reserva

Miró, Joan; Joan Ainaud de Lasarte; Joan M. Minguet Batllori; Teresa Montaner; Joan Santanach; Fundació Joan Miró. *Epistolari català*. Barcelona: Barcino, Fundació Joan Miró, 2009.
BMVB: XXI/31

Orriols Carbonell, Joan. *Perfil biogràfic d'un penedesenc universal, Enric Cristòfor Ricart*. Vilafranca del Penedès: Museu de Vilafranca, 1981.
BMVB: ORR Per

Pallé, Pepita; Asociación de Exlibristas de Barcelona. «Nuestra asociación: homenaje póstumo a E.C. Ricart», dins *Asociación de Exlibristas: circular para nuestros asociados*, núm. 19, junio 1960.
BMVB: CL 21/6.8

Pi de Cabanyes, Oriol. *Enric-C. Ricart i el noucentisme*. Barcelona: Lunwerg, Caixa Terrassa, 2007.
BMVB: PI Enr (G)

LA VITRINA

Pla, Josep. *E.C. Ricart: edició homenatge*. Barcelona: Filograf R.G.M. Institut d'Art Gràfic, 1971. BMVB: CL 21/6.10

Planas Banús, Maria Rosa. «El gravador E.C. Ricart», dins *D'Art: revista del Departamento de Historia del Arte*, núm. 3-4, octubre 1977. BMVB: PLA Gra

Planas Banús, Maria Rosa. «Els ex-libris d'Enric-Cristòfol Ricart», dins *Ex-libris: quaderns d'investigació exlibrística*, núm. 4-5, desembre 1990-juny 1991. BMVB: "C" Ex-libris CLR Ex-libris

Planas Banús, Maria Rosa. «La vinya en l'obra de l'artista vilanoví Enric-Cristòfor Ricart», dins *Vinyes i vins: mil anys d'història*, 1993. BMVB: VIN

Puig Rovira, Francesc Xavier. *Aportació d'Enric C. Ricart (1893-1960) a les arts del llibre*. Barcelona: Associación de Bibliófilos de Barcelona, 2011. BMVB: PUI Apo

LA VITRINA

Puig Rovira, Francesc Xavier. «Enric C. Ricart i Rafael Benet: amistat personal i afinitat artística», dins *Quaderns Rafael Benet*, núm. 26, juny de 2011.
BMVB: "C" Quaderns Rafael Benet

Puig Rovira, Francesc Xavier. «La trajectòria humana i artística d'E.C. Ricart», dins *Ex-libris: quaderns d'investigació exlibrística*, núm. 4-5, desembre 1990-juny 1991.
BMVB: "C" Ex-libris CLR Ex-libris

Puig Rovira, Francesc Xavier. «L'avantguarda artística a Vilanova: presència i influència», dins *Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer*, 2009.
BMVB: CLR Reserva

Puig Rovira, Francesc Xavier; Xavier Orriols Sendra; Oriol Pi de Cabanyes; Maria Lluïsa Borràs. «E.C. Ricart, un altre català universal», dins *Cultura*, núm. 50, novembre 1993.
BMVB: "C" Cultura

Ràfols Fontanals, Josep Francesc. *E.C. Ricart. Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa*, 1981.
BMVB: RAF E

Ràfols Fontanals, Josep Francesc. *Homenaje de Villanueva y Geltrú a su hijo predilecto E.C. Ricart Nin*. [Vilanova i la Geltrú: s.n.], 1960.
BMVB: CL 21/6.7

Ricart, Enric Cristòfol; Miquel Ferrà. *Exposició Enric C. Ricart. Galeries Dalmau [...] obertura: 10 de gener 1917, clausura: 25 de gener*. Barcelona: Oliva de Vilanova, [1917].
BMVB: CL 21/6.12

LA VITRINA

Ricart, Enric Cristòfol. *Memòries*. Barcelona: Parsifal Edicions, 1995.
BMVB: RIC MemRoig Montserrat, Joan.

El xilògraf Enric-Cristòfol Ricart i els goigs. Tarragona, Vilafranca del Penedès: Goigistes Tarragonins, Institut d'Estudis Penedesencs, 1999.
BMVB: ROI Xil, 3 "C" CL Ric (ROI), Mz 3 JERS 03193

Sanz Lou, Ferran. *La projecció internacional d'Enric-Cristòfol Ricart com a gravador*. Vilanova i la Geltrú: Fundació Privada Foment Vilanoví, 2010.
BMVB: SAN Pro

Sanz Lou, Ferran. «Les edicions de L'Auca de la Festa Major d'E.-C. Ricart», dins *Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer*, 2018.
BMVB: CLR Butlletí

Suárez, Alicia. «L'agrupació Courbet», dins *Serra d'Or*, núm. 336, octubre 1987.
BMVB: CL 21/6.2

ELS QUADERNS KODAK D'E.C. RICART

LA VITRINA

Vives Sabaté, Ricard. «La personalitat artística de n'Enric C. Ricart», dins *Butlletí de l'Associació d'Alumnes Obrers de l'Escola Industrial de*

BIBLIOTECA VÍCTOR BALAGUER

Av. Víctor Balaguer s/n
08800 Vilanova i la Geltrú

biblioteca@victorbalaguer.cat

Tel. 93 815 42 02
Fax 93 815 36 84

AJUNTAMENT DE
Vilanova i la Geltrú

BIBLIOTECA
MUSEU
VÍCTOR
BALAGUER
VILANOVA I LA GELTRÚ